Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Цана асобнага нумару 10 гр.

РОДНЫ КРАЙ

Орган Т-ва Беларускае Асьветы — выходзіць 4 разы ў месяц.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Езуіцкая вул. 6, кв. 4.

Прыймо інтэрэсантаў: у Сэкрэтар'яце ТБА—у будні ад 9—12 г. у Рэдакцыі „ ад 12—14 г.

Цана падпіскі з дастаўкай поштай: За год 2 зл. 50 гр.; за паўгоду—1 зл. 35 гр. за 3 месяцы — 75 грош.; за 1 месяц — 30 грош.

№ 2 (90) | Вільня, 18-га студзеня 1936 г. | Год 4-ты.

Адкуль пагражае небясьпека?

У папярэднім нумары „Роднага Краю" мы пісалі аб магчымасьці новай сусьветнай вайны ў недалёкай будучыні. Між іншым зварочвалі ўвагу, што крыніцы гэтае небясьпекі — Саветы і Японія. Справядлівасьць нашага пагляду на справу міжнароднае палітыкі Саветаў і Японіі пацьвердзіў у сваёй прамове на пленуме Ціка СССР у мінулым тыдні савецкі прэм'ер Молатаў, прарочачы магчымасьць хуткае вайны і, зразумела, рэвалюцыі. Тое самае спатыкаем апошнімі часамі ў загранічнай прэсе розных кірункаў. Увесь сьвет, як відаць, наэлектрызаваны магчымасьцяй новае катастрофы, а апошнія дыплёматычныя ходы Саветаў у справе заключэньня саюзу з Францыяй, ды прысьпешаная акцыя па ўтварэньню саюзнага блёку паміж Турцыяй, Афганістанам, Іранам ды Іракам, пры ціхім, здаецца, падтрыманьні гэнае акцыі з боку Саветаў і Англіі, яшчэ больш пераконвае нас у слушнасьці нашых папярэдніх разважаньняў Саветы добра разумеюць, што на прыпадак вайны з Японіяй трэба перадусім забясьпечыць сябе з боку Дарданелаў, бо-ж у праціўным прыпадку Японія магла-бы сваім магутным марскім флётам заатакаваць Крым і Каўказ.

Не ўваходзячы ў разгляд таго, як могуць улажыцца міжнародныя адносіны падчас пагражаючае катастрофы, адно можна сказаць, што палажэньне Польшчы не прадстаўляецца здавальняюча, дзякуючы яе нявыгаднаму географічнаму палажэньню. На саюзьнікаў жа сваіх пакладацца зусім пэўна нельга. Урэшце трэба не забываць, што **Эўропа фактычна варочаецца да свае старое, з другой палавіны XVIII стагодзьдзя, палітыкі,** а палітыка гэная, як ведаем, нічога добрага для Польшчы не прынясла.

Праўда, Францыя заўсёды выступала ў абароне Польшчы ды баранілася супроць дапушчэньня Расеі да вырашаньня эўрапэйскіх пытаньняў, але ня трэба забываць і таго, што тая-ж самая Францыя, ня могучы ані абараніць Польшчы, ані перашкодзіць Расеі мяшацца ў унутраныя справы Эўропы, зьмяніла тактыку ды ўвайшла ў коаліцыю з Расеяй.

Пэўне, Францыя і надалей будзе зусім шчырай старонніцай Польшчы, але трэба адначасна памятаць, што палітыка залежыць ад шмат якіх варункаў, вынікае з гісторыі ды падлягае адначасна пэўным законам лёгікі

А гісторыя нам паказала, што Расея ў Эўропе — гэта Польшча ў Расеі, бо-ж іншай дарогі ў Эўропу, як цераз Польшчу, Расея ня мае. Як ведаем, у мінуўшчыне гэта прывяло да падзелу Польшчы, а што сучасныя кіраўнікі Расейскае палітыкі нічым ня розьняцца ад Кацярыны II, сьведчыць хоць бы той факт, што як толькі Саветы захацелі зьявіцца на эўрапэйскай арэне, першы іх крок быў скіраваны якраз супроць Польшчы.

Коштам ліквідацыі польскай дзяржаўнасьці Расея дайшла калісь аж да Парыжа ды заключыла саюз з Нямеччынай, а цяпер, як бачым, ізноў у сувязі з нямецка-японскім ваенным саюзам, Саветы імкнуцца да згоды з Францыяй.

Саюз Польшчы з Нямеччынай з дня 26. І. 1934 г крыху параліжуе небясьпеку для Польшчы з боку Саветаў, але гэта толькі датуль, пакуль Саветам пагражае Японія з Далёкага Усходу.

Трэба аднак не забываць, што для японскае экспансыі істнуюць дзьве магчымасьці: адна ў Азіі, а другая ў Афрыцы. Калі-б Японіі ня ўдалося дапяць свае мэты ў Азіі, то бязумоўна яна перакінецца ў Афрыку, дзе, згодна з заявай італьянскага віцэ-міністра загранічных справаў Лесона з дня 19. X. 1934 г. ў Нэапалі, Японцы маюць усе шансы да пашырэньня сваей імпэрыі.

З хвілінай-жа, калі Саветы пераканаюцца, што з Усходу ім нічога не пагражае, яны бязумоўна ізноў жа зьвернуць свае вочы на Захад, г. зн., на Польшчу. Пётр Вялікі, Кацярына II ды пазьнейшыя цары Расеі зусім выразна вызначылі шлях, па якім павінна ісьці Расея. Сучасныя ўладары Крэмля здаецца плян гэты прынялі без засьцярогаў і дзеля гэтага маюць перад сабою тры кірункі: выхад праз Азію на Ціхі акіян, праз Дарданелы—на Поўдзень і Міжземнае мора і—на Захад —цераз Польшчу. Калі прыдзе чарга на рэалізацыю таго ці іншага кірунку, сказаць трудна, аднак Польшча заўсёды павінна памятаць, што яе як усходні, так і заходні суседы ня сьпяць у шапку. А для таго, каб мець магчымасьць даваць адпор вонкаваму ворагу, трэба перадусім сцэмэнтавацца ўнутрана. Пакуль яшчэ варункі спрыяюць, трэба было-б кіраўнікам польскае дзяржаўнае палітыкі і заняцца ўпарадкаваньнем сваіх унутраных справаў, ды ня толькі гаспадарчых, але таксама і палітычных, а да такіх належаць перадусім: украінскае і беларускае пытаньне. А справы-ж гэныя, як ведаем, далёка ня вырашана, асабліва-ж справа беларуская, якая, як ведама, займае бадай што найдаўжэйшую і найнебясьпечнейшую ўсходнюю граніцу Польшчы.

Эра.

З царкоўнага жыцьця

Памёршы нядаўна прат. а І. Краскоўскі быў сябрам Віленскай Духоўнай Кансысторыі і адначасна сьвяшчэньнікам віленскага прыходу на могілках. Са сьмерцяй прат. Краскоўскага засталося вакантным месца сябры Кансысторыі і месца сьвяшчэньніка прыходу на могілках.

Вось-жа вышэйшая духоўная ўлада пры назначэньні новага сябры Кансысторыі мае магчымасьць хоць раз урэшце паказаць свае прыхільныя адносіны да слушных беларускіх дамаганьняў і павінна назначыць сябрам Кансысторыі *абавязкава* сьвяшчэньніка *беларуса*, якога знайсьці вельмі лёгка, абы толькі была добрая воля з боку вышэйшае духоўнае ўлады. Адначасна з пераводам прат. а. Н. Кульчыцкага з прыходу на Пагулянцы ў прыход на могілкі застанецца вакантным месца сьвяшчэньніка на Пагулянцы, куды, па нашай думцы, вышэйшая духоўная ўлада павінна назначыць прат. В. Беляева, які, як нам перадаюць, на гэта ня будзе крыўдаваць, бо-ж дасюль быў толькі другім сьвяшчэньнікам у Мікалаеўскай царкве, а на яго месца у Мікалаеўскую царкву, трэба *назначыць* аднаго з маладых *сьвяшчэньнікаў беларусаў*, якія маюць вышэйшую багаслоўскую асьвету і сядзяць бяз працы, або, у лепшым выпадку часова замяшчаюць дзе-небудзь сьвяшчэньніка. Нованазначаны у Мікалаеўскі прыход сьвяшчэньнік-беларус мог-бы адпраўляць набажэнства ў Пятніцкай царкве, якая адначасна з'яўляецца і школьнаю царквою Віл. Беларускай Гімназіі.

Такое вырашэньне справы было-б справядлівым і нікога-б ня крыўдзіла

Дамаганьні нашыя вельмі слушныя ды невялікія. Калі духоўныя ўлады іх ня споўняць, то беларусы яшчэ больш упэўняцца ў тым, што „там гавораць адно, думаюць другое, а робяць трэцяе".

Японія ў лічбах.

У XIX веку эўрапэйцы на чале з ангельцамі загарнулі ў свае рукі ўсе рынкі Азіі, а ў сучасны мамэнт Японія пагражае загарнуць у свае рукі амаль ўсе рынкі цэлага сьвету.

У 1853 годзе японцы амаль ня мелі свайго марскога флёту, а у 1905 г. (28 мая) адмірал японскага ваеннага флёту Того амаль зусім зьнішчыў пад Цусімай пераважаючы расейскі флёт.

У 1875 г. японцы мелі толькі 149 караблёў, а ў 1927 г. мелі іх ужо 4205 з тоннажам звыш 45 мільёнаў тоннаў. У 1870 г. ў Японіі была толькі адна тэлеграфная лінія паміж Токіо і Іокагамаю, а ў сучасны мамэнт Японія налічвае 1.177.312 тэлефонных апаратаў.

У 1860 г. выйшла ў Японіі першая газэта, а ў сучасны мамэнт выходзіць 1280 часопісаў, ёсьць 4609 публічных бібліятэкаў з 10.000.000 кніжкамі ды 23.500.000 чытачамі.

У 1850 г. японцы амаль што зусім ня мелі школаў, а ў 1932 г. было 26.000 пачаткавых школаў, 557—сярэдніх. 105—вучыцельскіх сэмінарыяў, 46 — унівэрсытэтаў, 975—вышэйшых жаночых школаў, 876 — прафэсыянальных, 74 школы для сьляпых ды 51 школа для глуханямых. Школьнае моладзі ўва ўсіх гэных школах налічваецца 12.500.000.

У 1868 годзе заложана першая ткацкая фабрыка, а ў 1931 г. павінны былі зьліквідавацца некаторыя швайцарскія фабрыкі гадзіннікаў, бо не маглі вытрымаць конкурэнцыі з японскімі.

У 1932 годзе зьліквідавалася шмат электрычных фабрыкаў у Аўстрыі, Нямеччыне і Галяндыі, бо японцы пачалі прадаваць свае электрычныя лямпачкі шмат таней. Выпусьцілі ў 1929 г. электр. лямпачак каля 100 мільёнаў штук, а ў 1932 г. — 274 мільёны штук.

І так ува ўсіх галінах культуры, тэхнікі, промыслу і г. д.

Паўстае пытаньне, чым выкліканы так магутны рост Японіі? Зразумела, ня толькі вонкавымі абставінамі, а перадусім унутранымі—магутнасьцяй волі і духу японскага народу. Безгранічная любоў да бацькаўшчыны, арганізацыйная здольнасьць, салідарнасьць, самаахвярнасьць, гранічачая з героізмам, гарт волі і духу, вытрываласьць — вось тыя рыскі характару японскага народу, якія паднялі яго на такую вышыню ў так кароткі час!

Беларусы, вучэцеся ад японцаў!

Уваружоныя сілы Нямеччыны

Ад часу пераходу да агульнай вайсковай павіннасьці, уваружоныя сілы Нямеччыны складаюцца з арміі, ваеннага і паветранага флёту.

Галоўным камандзірам уваружоных сілаў фармальна лічыцца канцлер Гітлер, у сапраўднасьці-ж абавязкі галоўнага камандзіра поўніць ваенны міністар, якому непасярэдна падпарадкаваны камандзіры арміі і флёту.

Ваеннаабавязанымі лічацца ўсе нямецкія падданыя мужчыны ад

18 да 45 гадоў. У часе вайны да адбываньня вайсковай павіннасьці пацягаюцца ня толькі мужчыны, але і жанчыны.

Вайсковая служба дзеліцца на актыўную службу і стан у водпуску.

На актыўнай службе лічацца: 1) усе ваеннаабавязаныя, маючыя 20 гадоў і адбываючыя вайсковую павіннасьць, 2) усе афіцэры і пад-афіцэры, якія пасьля выслугі абавязковай службы астаюцца дабравольна ў арміі, 3) вайсковыя ўрадоўцы, якія пасьля выслугі абавязковай службы не залічаюцца ў водпуск і 4) усе прызваныя з водпуску ў армію на вайсковае вучэньне або з іншай прычыны.

Асобы, знаходзячыяся ў водпуску, пасьля выслугі абавязковай, залічаюцца ў рэзэрву, якія не адбывалі службы — у запас рэзэрвы, дзе яны знаходзяцца да 35-х гадоў, а потым пералічаюцца ў ляндвэр. Пасьля 45-х гадоў ваеннаабавязаныя пералічаюцца ў ляндштурм, скуль могуць быць прызваны на ваенную службу па распараджэньню ваеннага міністра.

Ваеннаабавязаныя рэзэрвы, запасу і ляндвэру што год адбываюць вучэбныя зборы.

Срок службы у войску — 12 месяцаў, але ў марскім і паветраным флёце будуць служыць зьверхсрочныя, служба якіх будзе цягнуцца 4 гады.

Уся Нямеччына дзеліцца на 9 ваенных акругоў (10 ы вокруг у выдзеленым горадзе Гамбургу), у кожным з іх знаходзіцца некалькі камплектовачных інспэкцыяў з падзелам на камплектовачныя раёны — усяго ёсьць 24 інспэкцыі і 123 раёны.

Сухапутная нямецкая армія дзеліцца на 3 вайсковыя групы, штабы якіх знаходзяцца у Бэрліне, Кассэле і Дрэздэне.

Паветраныя вайсковыя сілы дзеляцца на 6 акругоў, штабы якіх знаходзяцца ў Кэнігсбэргу, Бэрліне. Дрэздэне, Мюнстры, Мюнхэне і Кіле.

Ваенна-марскія сілы дзеляцца на Балтыцкі флёт з цэнтрам у Кіле і флёт Паўночнага мора з цэнтрам у Вільгэльмсгафэне.

Перад прызывам на вайсковую службу моладзь адбывае трудавую павіннасьць, дзе падгатаўляецца да вайсковай службы, прычым тут галоўная ўвага зьвернена на тое, каб з маладога немца зрабіць нацыянал-соцыяліста.

Чын камандзіра, па новаму закону, могуць атрымаць толькі асобы арыйскага паходжаньня (ня сэміты). Асобы, абвінавачаныя ў шкоднай для дзяржавы дзейнасьці, на вайсковую службу ня прымаюцца. Нямецкія падданыя, пражываючыя заграніцай, або маюць адсрочку, або могуць быць звольнены ад вайсковай службы, але не звальняюцца ад вайсковай павіннасьці, г. зн. ад службы ў нямецкай арміі ў часе вайны.

Вайсковыя, як салдаты, так і афіцэры, ня могуць займацца палітыкай, ня прымаюць учасьця ў выбарах; да арганізацыяў могуць належыць толькі з дазволу сваіх начальнікаў.

Каб павялічыць кадры афіцэраў запасу, зроблена шмат палёгкаў у праве здабыцьця гэнага званьня асобам, маючым скончаную агульную тэхнічную асьвету.

У сучасны мамэнт Нямеччына мае сільную армію з добрымі тэхнічнымі вайсковымі прыладамі.

К.

З працэсу аб забойстве міністра Перацкага.

Адкрыўшы паседжаньне суда 14-га сьнежня, прэзэс заяўляе, што ў суд паступіла просьба д-ра Яна Мосдорфа, каб выслухаць яго паказаньні, як сьведкі. Пракурор Жэленьскі прапануе выслухаць д-ра Мосдорфа, суд прыхіляецца да гэтага і сьведка Я. Мосдорф зьяўляецца ў залю суда. Староны згаджаюцца на яго паказаньні бяз прысягі. Д-р Мосдорф заяўляе, што па прафэсіі ён публіцысты, жыве ў Варшаве. 13-га чэрвеня 1934 г. ўладамі закрыта была друкарня „Штафэты“—органу нацыянальна-радыкальнае групы, якім кіраваў сьведка. Ён пачаў рабіць стараньні, каб адпячатаваць друкарню. Адна асоба, прозьвішча якое д-р Мосдорф ня хоча называць, казала яму, што яна гаварыла з вельмі аўторытэтнаю ў дзяржаве асобаю і даведалася ад яе, што прычынаю рэпрэсіяў проці „Штафэты“ была антыжыдоўская дзейнасьць нацыяналь-радыкалаў. Гэта высокапастаўленая асоба вядала, што ў справе антыжыдоўскіх выступленьняў д-р Мосдорф трымаецца зусім іначай. Дзеля гэтага, паводле слоў гэтае аўторытэтнае асобы, рэпрэсіі былі-б узяты назад, калі-б былі гарантыі, што група нац.-радыкалаў ня ўладжвае антыжыдоўскіх разрухаў. Сьведка сказаў тады таму, з кім гаварыў, што ў цяперашнім палажэньні ён ня можа вясьці перагавораў і зазначыў, што нац·рад. група ня ўладжвала разрухаў і заклікала да спакою на шпальтах „Штафэты“. 14-га чэрвеня д-р Мосдорф быў паведамлены сваім учарашнім размоўцаю праз тэлефон, што высокая асоба паразумеецца ў справе „Штафэты“ з міністрам Перацкім і калі міністар будзе сумлявацца, дык пазвоніць сьведцы ў тэлефон. Да 10 гадз. ўвечары тэлефону ня было. Позна ўвечары ў кватэры д-ра Мосдорфа адбылася зборка кіраўніцтва нац.-радык. групы і было пастаноўлена зьвярнуцца да мін. Перацкага дзеля высьвятленьня справы. 15-га чэрвеня а 1 гадз. 30 мін. удзень сьведка гаварыў з пам. сэкрэтара міністра, каторы сказаў, што міністар заняты на зьезьдзе ваяводаў і пра аўдыенцыю сягоньня няма нават магчымасьці ў міністра спытацца. Праз гадзіну, на паўторнае пытаньне тэлефонам, сэкрэтар міністра адказаў, што сягоньня і заўтра міністар заняты. Сьведцы здавалася, што міністар ня хоча адмовіць у аўдыенцыі, а хоча перанясьці яе на адзін з дзён будучага тыдня. Тады сьведка падзякаваў сэкрэтару, сказаўшы: „То ўжо няварта“. Сьведка цьвердзіць, што вельмі добра помніць усю размову і што ён не казаў тады: „То ўжо будзе запозна“.

Д-р Мосдорф, з мамэнту свае тэлефоннае размовы з сэкрэтаром міністра ўнутраных справаў (15. VI. 1934 г.), увесь час прабываў у Польшчы. На пытаньне пракурора Рудніцкага, — чаму сьведка не зьявіўся раней, — д-р Мосдорф тлумачыць, што на гэта зложылася некалькі прычынаў. Атрымаўшы каля гадзіны 4.30 тэлефонную вестку, што міністар Перацкі застрэлены, д-р Мосдорф з'арыентаваўся, што ў мамэнт агульнага абураньня яго тэлефонная размова магла быць пастаўлена ў сувязь з забойствам і вытлумачана ў кірунку, шкодным для нацыяналь-радыкальнае групы, калі-б ён тады быў дапытаны сьледчымі ўладамі.—Я выйшаў з дому, — кажа д-р Мосдорф,—а 5 гадз., а ў 8 гадз. прыбыла ў маю кватэру паліцыя і прабыла там 3 дні без перарыву; я ніякага вызаву не атрымаў і толькі асьпірант паліцыі Броговскі сказаў маёй матцы, каб я з ім паразумеўся, як толькі вярнуся дамоў. Аб самай справе я нічога ня ведаў, бо сьледзтва было трымана ў поўнай тайне. Я добра разумеў, што калі зьяўлюся, дык павінен буду застацца ў сьледзтве прынамсі паўгода ў арышце, пакуль уся справа выясьніцца. Дзеля гэтага я пастанавіў хавацца. Аднак-жа апошнім часам паказваўся ў Варшаве адкрыта ў публічных месцах. Учора даведаўся з газэтаў аб називаньні мае асобы ў працэсе і дзеля гэтага зьявіўся ў суд.

Затым даваў паказаньні начальнік аддзелу публічнае бясьпечнасьці ў М. У. Справаў Вацлаў Зыборскі.

На чарговым паседжаньні суда выслуханы былі паказаньні сьведкі Сухэнка-Сухэцкага, начальніка дэпартамэнту меншасьцяў у міністэрстве ўнутраных справаў. Сьведка, супрацоўнічаўшы з мін. Перацкім цэлы рад гадоў, паказаў паміж іншым, што нябошчык як найлепш орыентаваўся ў украінскім пытаньні, адносіўся да ўкраінскае меншасьці з вялікім разуменьнем яе патрэбаў і нямала рупіўся, каб ненармальныя адносіны ўва Усходняй Галічыне былі нарэшце ўпарадкаваны.

У канцы паседжаньня суда 18-га сьнежня абарона прабавала дамагацца пакліканьня ў суд, як сьведкаў, нямецкіх міністраў вайсковых справаў і ўнутраных справаў, але суд адкінуў гэту прапазыцыю, як выразна дэмонстрацыйную. Пасьля гэтага прэзэс суда абвясьціў перарыў да 27 сьнежня.

27 студня 1935 г. Пракурор Жэленьскі падаў суду дакумэнт з міністэрства ўнутраных справаў, у якім сказана, што галава ОУН палкоўнік Канавалец 10 сьнежня выехаў з Швайцарыі, на дамаганьня

І д э.

Сьвяточны фільм.

„Праз шкло бутэлькі“.

Пасьля сьвятаў нельга пісаць фэльетон Фэльетон — за слаба, за бледна, за вяла.

Я накруціў фільм і назваў яго „Сьвяточным“, бо ў ім будуць паказаны Сьвяты. Хоць ён напісаны пасьля сьвятаў, у ім яшчэ чытач знойдзе сьвежыя ўражаньні.

Абразы будуць зьмяняцца з амэрыканскай хуткасьцю.

Фільм — каляровы. У ім — розныя хварбы, пачынаючы ад колеру чорных касьцюмаў, праз колер чырвонай крыві да колеру белай гарачкі.

Фільм — гукавы. Ён складаецца з словаў, а словы — з гукаў. Апрача гэтага будзе адпаведная музыка.

Увага! Пачынаем!

——

Іграе беларуская плыта „Лявоніха“. Настрой, тэмп, і — наагул, адным словам.

— Бім — бім — бім...

21 гадзіна.—Заўтра Новы Год...

А ён называецца, напрыклад, Антон, а па прозьвішчу, ну, — Бядулькін. Ходзіць сабе Антошка і пасьвістывае.

А пасьвістывае ён таму, што жонка з места ніяк ня прыходзіць. Тут ужо 21 гадзіна, уся вясёлая кумпанія ўжо можа недзе тосты, так сказаць, гаворыць, а ён — ліха ведае што — жонкі чакае.

Мінаюць даўгія мінуты.

Бедны Антоша Бядулькін нэрвуецца і пачынае памалу лаяцца.

Урэшце прыходзіць жонка і ў зьнемажэньні падае на канапу.

Бядулькін прарываецца і пачынае прамову, на якую жонка адказывае плачам з прычытаньнем:

— А я нешчасьлівая, а я бедная, штомужа такога маю, а я змучаная, а я не магу ног падняць...

Сытуацыя, як кажуць, загострываецца і пачынаецца драма.

Антоша ніяк ня можа ўзьдзець цьвёрды каўнерык, матае шыяй, цягае гальштук, кіпіць са злосьці, і ўрэшце сядае зьняможаны на крэсла...

Жонка пачынае маляваць губы, а Антоша, спацеўшы, стаіць у пальце ў кухні, курыць, плюецца і лаецца.

І роіцца яму бясклопатная вясёласьць і радасьць прыяцеляў — музыка—тосты — У гэты сэнтымэнтальны мамэнт гадзіньнік б'е дванаццаць.

— Цьфу! — глуха выбухае Антоша і ў пальце кідаецца на канапу. Ен грызе губы, іграе скуламі і бліскае вачыма. Ен перажывае.

І ў гэтую якраз хвіліну выходзіць жонка, гатовая да выхаду.

Канец усяго — ясны.

——

Плыта — „Чамуж мне ня пець“ Ужо вечарэе. У вакне — прыгожая сінь. У куце — ёлка, асыпаная берталетавай сольлю, абцягнутая ватай і прыбраная рознымі бліскучкамі... За вакном — сьнег.

Зараз прыйдуць госьці. Кіпіць работа. Зьліваюцца ў графіны розныя „сьпірытуаліі“, нарэзваецца каўбаса, адчыняюцца шпроты.

Гаспадар, ужо „пад газам“, прымае гасьцей.

Ен пачынае цалавацца і прапануе адразу паглядзець альбом.

Альбом, у якім усяго з 20 фатаграфіяў, глядзяць і праглядаюць нешта каля гадзіны.

Тады засьцілаюць стол і настаўляюць розныя прысмакі.

Запальваецца ёлачка. Усё ў найлепшым парадку.

Першыя чаркі ідуць паволі.

Паршыя гутаркі стрыманыя і паважныя. Першыя рухі вытрыманыя і абліцаныя. Першыя погляды нясьмелыя і сымпатычныя.

А пасьля?...

Госьці забіраюцца ў кухню і выцягваюць схаваную вішнёўку, гаспадар ляжыць на канапе, у хаце, як пасьля нападу татараў...

Вечар канчаецца ў хрысьціянскім спакоі, бяз ніякіх прыкрасьцяў.

Калі ў каго заліты касьцюм, падпалена ад ёлкі сукенка, то гэта, зразумела, такое глупства, што над ім ня варта і спыняцца.

——

Плыта „Эх, яблычка“

Пагода можа быць абыякая.

Можна прыняць пагоду па прадсказаньням радыя: „захмуранасьць з праясьненьнямі“.

У вясёлую кумпанію трапляе „вясёлы чалавек“. Ен робіцца душой усяго вечару. Што было-б, каб яго ня было...

— Хэ-хэ-хэ так-гм-ага-ну-ну.

Ей у часе сваіх жартаў энэргічна працуе сківіцамі.

Гарэлка добрая — хэ-хэ— гм— ага ну-ну.

— А вы, калі ласка, філе — зьвяртаецца да яго гаспадыня.

— Дзякую. Ведаеце, я хоць і ня ведаю такое назовы, але прызнаюся, што смачна.

— Гэта — паляндвіца — паясьняе гаспадыня.

— А-ха-ха-ха—так гм.

„Вясёлы чалавек“ выпівае, закусывае, ён задаволены і ім задаволены.

Ён—ня мае часу. Ён сьпяшае на цягнік.

— Бывайце —

„Вясёлы чалавек“ наматывае шалік на шыю, набівае чужыя калёшы, хапае нечый капялюш з вешалкі і выбягае.

Ен шукае блёк-нотэс, чытае наступны адрэс, падпёршыся аб тэлеграфны слуп.

— Ізвошчык!

— ...вуліца, дом пяць, кватэра дваццаць адзін!

Ізвошчык з „вясёлым чалавекам“ уносіцца ў сьнежную даль, з якой доносяцца гукі песьні:

„Слышен звон бубенцов“...

——

Плыта — „Начныя мышы“ На вуліцах абавязкавы зьмрок. А на рагу вуліцы мусяць стаяць „тыпы“ ў даўгіх польтах з каляровымі шалікамі і біць першага-лепшага „па мордзе“. Той хто адгрызаецца, дастае двайную порцыю. Хто бароніцца, вяртаецца да хаты цьвярозы або і з плястырам.

Гэта проста—сьвяточны спорт.

Канчаецца паліцыяй, але „тыпы“—гінуць у змроку, як начныя мышы.

не швайцарскай паліцыі, спачатку ў мясцовасьць, паложаную на швайцарска-францускай граніцы, а пасьля ў невядомым кірунку. Пры гэтым пракурор падаў суду адбітку з фатаграфічнай карткі Канавальца, ўзятае з пашпарту, катором ён карастаўся ў Швайцарыі. Пячатка на гэтай адбітцы сьведчыць, што пашпарт Канавальца быў *літоўскім.*

Пасьля гэтага суд даў слова пракурору Рудніцкаму, які ў вялікай прамове ад'значыў, што сьледзтва не вялося насьлепа, ня было абапёрта толькі на стужачцы украінскіх нацыянальных колераў, знойдзенай у пальце забойцы: яно мела куды болей важкія дадзеныя. Яшчэ 4 чэрвеня ў Кракаве арыштована было колькі украінцаў, падазраваных у рэвалюцыйнай рабоце. У аднаго з арыштованых — Карпынца—знойдзена была добра ўладжаная хімічная ляборатория. Пасьля забойства мін. Перацкага выявілася, што пакіненая забойцаю бомба зроблена была з гэтага самага матар'ялу, які быў знойдзены ў ляборатарыі Карпынца.

Другі прадстаўнік абвінавачваньня — пракурор Жэленьскі гаварыў сваю прамову з перарывамі, на трох паседжаньнях, зазначаючы тое, што лёс абвінавачаных і зьмест прыгавару, які ім вынясе суд, зусім аддзелены ад палітычных мамэнтаў. Суд можа зусім не займацца тымі адносінамі, якія тут прадстаўляе абарона, а прыгавар будзе справядлівым, калі суд прыме пад увагу, што ў гэтай справе падходзіць пад §§ 225, 97 і 148 Карнага Кодэксу. Суд ня можа тут займацца разглядам польска-украінскіх адносін, таму што і яго поўнамоцтвы і поўнамоцтвы абароны гэтага не ахапляюць. У першы дзень прамовы пракурор Жэленьскі абрысаваў абраз забойства мін. Перацкага і схарактарызаваў асобы ўчасьнікаў праступленьня.

На другі дзень пракурор Жэленьскі адзначыў у сваёй прамове, што не падлягае ніякаму сумляваньню тое, што забойцаю Перацкага зьяўляецца Грыгор Мацейка. Аднак ОУН, пасылаючы забойцу, выбрала гэткую асобу, якая ня мела адвагі, зрабіўшы праступленьне, адкрыта заявіць — Я забіў міністра. Зрабіў гэта дзеля таго вось і дзеля таго"... І цяпер на судзе няма забойцы. Ёсьць толькі яго пасобнікі. А забойца ўцёк. Ён быў толькі выканаўцам чужое волі. Але калі ідзе гутарка аб іерархіі ОУН, аб тых, па чыйму загаду зроблена забойства, дык яны знаходзяцца цяпер перад судом. На лаве падсудных „краевы провіднык ОУН" і „цьвет" гэтае арганізацыі. Сьледзтва выказала вялікую асьцярожнасьць і пасадзіла на лаву абвінавачаных толькі тых, проці каго былі бяссумлёўныя доказы. Прадстаўнікі абвінавачаньня абмежавалі лік падсудных, але зрабілі гэта, будучы пэўнымі ў тым, што ніводзін з тых, што знаходзяцца на лаве абвінавачаных, ня будзе апраўданы. Далей пракурор схарактарызаваў ролю кожнага з абвінавачаных у праступленьні і коратка пералічыў, якія проці кожнага з іх ёсьць доказы.

На паседжаньні суда 2 студня 1936 г. пракурор Жэленьскі, гаворачы ў далейшым сваю прамову абвінавачваньня, паміж іншым заявіў, што ў распараджэньні суда ёсьць дадзеныя аб тым, што намечваўся таксама замах на міністраў Енджэевіча і Міхалоўскага.

У канцы свае прамовы, пракурор Жэленьскі зьвярнуўся да суда, дамагаючыся прысуду, на аснове якога абвінавачаныя Чорны, Зарыцкая і Рак павінны быць засуджаны ня менш як на 10 гадоў вастрогу кожны, Клымышын і Підгайны на вечны вастрог, а Лэбэдзь Карпынэць і Бандэра—на кару сьмерці.

Атрымаўшы слова, адвакат Горбовы цьвердзіць, што абвінавачаныя ня маюць нічога супольнага з замахам на мін. Перацкага і што адзінай прычынаю дзеля падняцьця гэтага працэсу было жаданьне паліцыі што-небудзь падняць грамадзкай опініі ды супакоіць яе, бо апошняя дамагалася высьненьня таго, што сталася. Акт абвінавачаньня апіраецца не на рэзультаты расьсьледаваньня, а на паказаньні самых абвінавачаных. Да гэтых паказаньняў, дадзеных у часе арышту, суд павінен аднясьціся з вялікай асьцярожнасьцю, тым болей, што, згодна з карным кодэксам, паказаньні абвінавачанага могуць служыць, як доказ, толькі тады, калі ў гэтым няма ніякіх сумляваньняў і агаворак.

Далей адвакат пачынае характарызаваць віну сваіх кліентаў. Гаворачы пра Чорнага, адвакат Горбовы бачыць у ім спакойнага чалавека, які займаўся толькі юрыдычнымі навукамі і да ОУН ніколі не належаў. Абаронца зазначае, што Качмарскі належаў да ОУН, але судовае сьледзтва не змагло даставіць матар'ялу, які сьведчыў-бы аб тым, што Качмарскі ў чэрвені і ў ліпні 1934 г. у Львове паручыў Мацейку апецы абв-га Малюцы, даў яму зброю і грошы, каб забойцы лягчэй было ўцячы.

Затрымаўшыся на асобе Мацейкі, абаронца зазначае, што доказы віны Мацейкі недастатковыя і не даюць асноваў прыняць тэзу аб тым, што замах на мін. Перацкага зрабіў якраз ён — Грыгор Мацейка.

Гаворачы пра абвінавачанага Малюцу, абаронца цьвердзіць, што яго паказаньні не выклікаюць даверу, таму што вельмі часта Малюца паступаў няшчыра, ашукваючы, як сваіх супрацоўнікаў, так і суд ды грамадзкую опінію.

Адвакат Шлапак у сваёй прамове стараўся абрысаваць палітычны грунт і матывы, пабудзіўшыя абвінавачаных да іх рэвалюцыйнае работы. За выражэньні, абразьлівыя для польскага народу і польскае дзяржавы, суд штрафуе адваката Шлапака на 300 злотых.

На паседжаньні суда 4 студня адв. Шлапак далей гаварыў, бароначы абв. Карпынца і даказваючы, што ён не набіваў бомбы ўзрывістымі матар'яламі і што гэтыя матар'ялы паходзяць з іншае крыніцы; гэта сьведчыць, што былі яшчэ і іншыя крыніцы ўзрывістых матар'ялаў, каторыя бяссумлёўна вядомы п. пракурору, але аб каторых, дзеля пэўных меркаваньняў, пракурор ня хоча казаць.

Па прапазыцыі пракурора Жэленьскага, прэзэс загадвае запратакалаваць словы адваката Шлапака і робіць яму ўвагу аб недапушчальнасьці падобнае заявы Акружны суд, бяручы пад увагу, што адв. Шлапак пазволіў сабе зьняважыць пракуратуру, прыпісваючы ёй утойваньне істотных для справы акалічнасьцяў, пастанаўляе аштрафаваць адв. Шлапака на 300 злотых.

Адвакат Павэнцкі бараніў абв. Клымышына, просячы апраўдаць яго, дзеля таго, што ён вінаваты толькі ў тым, што перавозіў і хаваў у сябе нелегальную літаратуру. Затым адв. Павэнцкі бараніў абв. Зарыцкую, знаёмую Мацейкі, якая, паводле слоў абаронцы, ня ведала таго, што аказваючы помач Мацейцы, яна мела справу з забойцаю мін. Перацкага.

Пасьля сьвяточнага перарыву, 9 студня выступаў у судзе абаронца абвінавачаных адв. Ганкевіч, які выказаў думку, што ўложаны велькі добра акт абвінавачаньня, не дае аднак-жа дадзеных аб тым, хто выканаў праступленьне. Характарызуючы асобу Мацейкі, адв. Ганкевіч сказаў, што рэчавыя доказы, як пальто, капялюш і портфэль, знойдзеныя зараз пасьля забойства ня могуць служыць простымі ўлікамі. Аналізуючы паказаньні сьведкаў, абаронца знаходзіць у іх супярэчнасьці.

Пасьля прамовы адв. Ганкевіча суд даў слова абв. Малюцы і Мыгалю, якія ня мелі абаронцы. Малюца ад слова адмовіўся, а Мыгаль выказаў суду матывы сваіх паступкаў.

10 студня суд даў апошняе слова абвінавачаным. Дзеля таго, што абв. Бандэра, Лэбэдзь, Гнаткіўская, Чорный, Зарыцкая і Рак прабавалі гаварыць па-украінску, прэзэс суда пазбавіў іх слова. Клымышын, Качмарскі і Підгайны адмовіліся ад слова. Малюца адказаў па-польску: „ніц" а Мыгаль адказаў: „Я сказаў учора".

У панядзелак 13 студня суд абвясьціў свой прыгавар, якім падсудныя: Сьцяпан Бандэра, Мікалай Лэбэдзь і Яраслаў Карпынэць засуджаныя на кару сьмерці з заменаю яе па амнэстыі на бясрочнае замкненьне ў вастрозе з пазбаўленьнем усіх грамадзянскіх правоў. Клымышын засуджаны на бясрочнае замкненьне ў вастрозе, Гнаткіўская на 15 гадоў вастрогу, Малюца на 12 гадоў, Підгайны на бясрочны вастрог, Чорны і Рак па 7 гадоў, Качмарскі і Мыгаль па 12 гадоў і Зарыцкая на 8 гадоў вастрогу.

✝ Прат І. Краскоўскі.

На першы дзень праваслаўнага сьвята Нараджэньня Хрыста памёр у Вільні пратаіерэй Іоанн Краскоўскі, адзін з нямногіх сярод прав. духавенства, які ня выступаў супроць беларусаў. Амаль усё жыцьцё сваё ён працаваў сярод беларускага насельніцтва, добра ведаючы яго патрэбы. На апошнім становішчы сваім сябры Віленскай Дух. Кансысторыі ён нават абараніў дамаганьні беларусаў у галіне царкоўнага жыцьця (справа белар. мэтрыкаў, выкладовае мовы ў школах па Закону Божаму, белар. пропаведзі ў царкве і інш.). Асабліва прыхільным прат. Іоанн Краскоўскі быў да беларускай моладзі, яскравы доказ чаго даў яшчэ нядаўна падчас сьвяткаваньня 15-х угодкаў заснаваньня Беларускага Студэнцкага Саюзу.

У гутарках з беларусамі, калі заходзіла мова аб патрэбе беларушчаньня царквы, аб патрэбе большага і большага зьбліжэньня духавенства з народам, прат. Краскоўскі высказваў пагляд, што гэтага можна дабіцца толькі пры ўмове большай консолідацыі і зарганізаванасьці беларускіх грамадзкіх і інтэлігенцкіх кругоў як у цэнтры, так і на мясцох. Найлепшым выражэньнем гэтага магло-бы быць заснаваньне адзінай беларускай царкоўна-грамадзкай арганізацыі і выдаваньне сталой царкоўна грамадзкай часопісі.

У хаўтурах прат. Краскоўскага прынялі ўчасьце і беларусы. На могілках былі адпаведныя прамовы. На гроб узложаны прыгожы вянок.

Вечная памяць прат. І. Краскоўскаму.

Ангельска-француцкае супрацоўніцтва.

У Лёндоне прызнаюць, што апрацаваны плян ваеннага супрацоўніцтва Англіі і Францыі. Ангельскія газэты паведамляюць з здаваленьнем, што францускі флёт згуртаваны ў сучасны момант каля Гібральтару, і што францускія ваенныя ўлады прыступілі да будовы марскіх базаў у Мерс-эль-Кэбібе (каля Орану).

У дыплёматычных кругох Лёндану зварочваюць увагу і на тое, што ў ангельскім грамадзянстве ўсё больш дасьпявае думка аб неабходнасьці прыняцьця рашучых мераў і проціў Японіі нават аж да ўвядзеньня проціў яе санкцыяў.

Забастоўка ў Буэнос-Айрэс

Паводле вестак з Буэнос-Айрэс (Бразылія), там пачалася 24-гадзінная агульная забастоўка салідарнасьці рабочых важнейшых галінаў прамысловасьці з рабочымі-будаўнікамі, якія дамагаюцца павышэньня заработнай платы.

Між бастуючымі і паліцыяй дайшло да сутычкі. 6 чалавек забіта. Шмат ранена. Рабочыя спалілі 30 аўтабусаў і трамвайных вагонаў.

Гаспадарчы аддзел

Якая апрацоўка грунту дагаджае расьлінам найлепей?

З давен-даўна для вырошчваньня гаспадарчых расьлінаў чалавек пачаў зямлю апрацоўваць. Для такое апрацоўкі земляроб нават уклаў шляхам доўгае практыкі пэўныя правілы, якіх у большасьці сам ня мог вытлумачыць. Агранамічная веда, як такая, пачала разьвівацца толькі з 19 стагодзьдзя і толькі ў гэтым часе знайшлі навуковае абаснаваньне пэўныя даныя, паказываючыя, якія грунтавыя ўмовы найболей спрыяюць росту расьліны.

Зразумела, што, ведаючы гэтыя ўмовы, земляроб ніколі ня будзе рабіць таго, што зьяўляецца непатрэбным, або нават шкодным. Сяньня агранамічная веда стаіць ужо так высака, што, карыстаючыся ёю, зусім ня трудна падняць дасюлешнія ўраджаі прымітыўнага земляробства ў два, тры і нават болей разоў.

Цяпер культурны гаспадар апрацоўвае свой грунт так, што ён у яго знаходзіцца ў стане, так званай, *сьпеласьці*, ці іначай кажучы — дасягае ў кожным канкрэтным прыпадку магчымай для грунту ступені ўраджайнасьці.

Сьпеласьць грунту пазнаць ня так трудна. Сьпелы грунт мае вялікі аб'ём і ўтрымлівае ў сабе ўмераную колькасьць вільгаці. Выгляд яго цёмны і сьвежы; апрача таго, такі грунт мае спэцыфічны пах. Ідучы па такім грунце, ногі адразу не правальваюцца, як на сьвежа заараней ральлі; грунт пад нагамі ўгінаецца, як пярына. Далей, сьпелы грунт мае спэцыяльную, так званую, *грудачкаватую будову*, гэта знача, што грунт мае такі ўклад сваіх частак, дзякуючы якому пры ворцы ці баранаваньні ён не распадаецца на цьвёрдыя грудкі ці кавалкі і не рассыпаецца ў пыл, а становіцца мягкім і пухкім, як зямля, каторую выграбаюць краты. Грудкаватая будова грунту адзначаецца тымі ўласьцівасьцямі, што ў ёй знаходзіцца адначасна і дастатачная колькасьць вільгаці, і патрэбная колькасьць паветра; нястача-ж ці надмер аднаго з гэтых дзейнікаў ад'емна ўплывае на рост расьліны, а нават стрымлівае яго цалком.

Дзякуючы такім ідэальным варункам, у грунце грудачкаватае будовы найлепей адбываюцца працэсы раскладу мінэральных частак, дзякуючы чаму зьяўляецца дастатачная колькасьць пожыву для расьліны, адбываецца нармальны расклад перагною, а таксама ў такім грунце добра разьвіваюцца земляныя бактэрыі і іншыя мікраарганізмы, якія адыгрываюць вялічэзную ролю ў павышэньні ўраджайнасьці грунту.

Пры ўсім гэтым трэба ведаць, што грудачкаватая будова грунту можа ўтрымацца толькі пры адпаведнай колькасьці вільгаці. Залішняя вільгаць, як і залішняя суша нішчаць грудачкаватую будову грунту. Адсюль відаць, што гаспадар павінен добра дбаць аб вільготнасьці грунту, не зважаючы ці ён абсеяны, ці не. Трэба ведаць, што зьнішчаную добрую будову грунту трудна направіць, а пры пэўных варунках і зусім немагчыма і прыходзіцца чакаць на больш адпаведны час. Гэта гаворыць нам, якое вялікае значэньне мае ўменьне гаспадарыць вадою, якая знаходзіцца ў грунце. Аб гаспадараньні грунтавымі запасамі вады наш селянін ня мае найменшага паняцьця. Праўда некаторыя яго земляробскія дзейнасьці часта і спрыяюць накапленьню вільгаці ў грунце, або ашчаднаму яе расходаваньню, але гэтыя дзейнасьці робяцца нясьведама, а гэтым самым часта ня зусім у адпаведную пару, а часам і проста не тады, калі трэба.

Хочучы гаспадарыць грунтавою вадою, трэба ў першую чаргу запасьціся гэтай вадой у грунце, а пасьля ўжо старацца, каб яна з грунту, як найменей выпароўвала

Награмаджваньне вільгаці ў грунце культурныя гаспадары праводзяць такім спосабам, што не дапушчаюць да шчыльнага зьляганьня ральлі, бо ў такім выпадку дажджавая вада сплывае па паверхні і вельмі мала прасочваецца ўглыб. Наадварот, узрыхлены грунт з добраю грудачкаватаю будоваю паглынае ў сябе вады як найболей і пры гэтым не расплываецца ў гразь. Апошняе лёгка здараецца тады, калі грудачкаватая будова яго зьменіцца ў пыльную, да чаго, бязумоўна, гаспадар не павінен дапусьціць.

Калі ў грунце такім чынам назьбіраецца пэўны запас вады, тады гаспадару не астаецца нічога іншага рабіць, як толькі старацца, каб сабраная колькасьць вады расходавалася як найболей ашчадна.

Каб умець вясьці ўдачнае змаганьне з выпароўваньнем вільгаці, трэба ведаць пры якіх умовах гэтае параваньне найбольшае і пры якіх яно нязначнае.

Аказваецца, што найболей зьлёгшыяся, шчыльныя грунты выпароўваюць вільгаці найбольш і, наадварот, чым грунты больш пухкія, тым меней з гэтых грунтаў выпароўваецца вільгаці. Аднак залішняя пухкасьць глебы таксама шкодная, бо ў такіх грунтах ворны пласт кепска прыцягвае вільгаць са сподніх, больш вільготных, слаёў, а знача знаходзячыяся ў такім грунце карані расьлінаў церпяць ад нястачы вады. Найлепш карані расьлінаў знаходзяць патрэбную колькасьць вільгаці і паветра ў грунце, грудачкаватае будовы. А дзеля таго, каб з такога грунту выпароўвалася як найменей вільгаці, патрэбна толькі ўспушыць самы верхні пласт грунту. Можна гэтага дапяць лёгкім сваячасным баранаваньнем, знача баранаваць перад тым, пакуль паверхня грунту не перасохла і не пачынаць баранаваць яшчэ мокрага, пасьля даждку, грунту. Гэта фактычна пакуль што адзіны спосаб барацьбы з выпароўваньнем вільгаці з грунту, але затое спосаб гэты павінен быць праводжаны ўсьцяж у працягу ўсяго вэгэтацыйнага пэрыяду, калі толькі на гэта пазваляе знаходзячаяся на полі расьліннасьць.

Н.

Шматгадовы салодкі лубін.

Савецкія земляробскія часопісі паведамляюць, што Менскай сэлекцыйнай станцыі ўдалося вырасьціць два гатункі салодкага лубіну: лубін вузкалісты (Lupinus angustifolius) і лубін шматгадовы (Lupinus polyphyllus.

Абодва гатункі лубіну ў нас маюць вялікае значэньне. Лубін вузкалісты звычайна ў нас сееца на зялёнае ўгнаеньне і на ім мы тут затрымлівацца ня будзем.

Што-ж датычыць другога гатунку, шматгадовага, то ён у нас менш знаны. Паходзіць ён з Канады. У першым годзе расьліна гэтая вытварае толькі разэту вялікіх даланястых лісьцяў, а ў наступных гадох выганяе высокія (1—1 с пал. мэтраў) сьцеблы, на канцы якіх у свой час зьяўляецца цьвет. Цьвет гэтага лубіну фалетавага колеру. Зярняты яго даволі дробныя, гнядыя і бліскучыя. Грунту гэты лубін вымагае больш зьвязанага і патрабуе болей вільгаці, чым лубін жоўты, ці галубы-вузкалісты.

Карысьць шматгадовага лубіну для нашых земляў палягае ў тым, што ён не баіцца марозу і дасьпявае значна раней, чым лубін вузкалісты. Звычайна ў палове ліпня ён цалком дасьпявае. Сеюць гэты лубін часта ў садох, бо ён добра ўплывае на садовыя дрэвы. Высяваюць яго часта і блізка лесу на корм для зьвярыны.

Салодкія лубіны могуць мець у нас агромнае значэньне. Перш за ўсё гэтыя расьліны растуць на даволі бедных грунтах, якіх у нас шмат, а падругое сваімі карэньнямі ўзбагачваюць моцна грунт у азот. Азот зьяўляецца неабходным пожывам для расьлінаў і яго амаль што ўсе нашыя грунты маюць замала.

Апрача ўсяго гэтага зярно лубіну мае ў сабе шмат расьліннага бялку, дзеля чаго і зьяўляецца вельмі каштоўным кормам для жывёлы. Да гэтага часу ўжываньне на корм лубіну абмяжоўвалася тым, што меў ён у сабе шкодны алькалёід, якога можна было пазбыцца толькі адгорчваньнем. Гэтага недахопу пазбаўлены якраз салодкія лубіны і ў гэтым іх агромныя гаспадарчыя вартасьці.

Аб гадоўлі кароў.

Гадоўля кароў у нас, на Беларусі, надалей адбываецца пераважна старадаўным прымітыўным спосабам. Вось-жа таму і пішу гэтых некалькі радкоў аб гадоўлі і даглядзе за каровамі. На разьвіцьцё хатняе жывёлы мае вялікі ўплыў дагляд і паша, асабліва ў маладым веку. Для належнага разьвіцьця арганізму жывёлы, вялікае значэньне мае рух і ўтрыманьне яе ў адпаведным чыстым памяшчэньні.

Чыстасьць скуры жывёлы,—гэта пэўны шлях да яе разьвіцьця, асабліва маладняка. Сьцверджана, што чышчаныя каровы даюць больш малака, а цяляты хутчэй растуць. Асаблівую ўвагу на гэта трэба зьвяртаць узімку, бо ўлетку жывёла сама сабе дае раду. Зімой-жа наш селянін найчасьцей бывае запрэ кароўку ў загародку і цэлымі тыднямі туды не заходзіць, так што ствараецца там цэлая гара ад настоянага гною. Аб чышчэньні-ж наагул ня прыходзіцца гаварыць, бо нават і шчоткі ня знойдзеш у хляве

Другой-жа неабходнай рэчай зьяўляецца рух, які спрычыняецца да разьвіцьця арганізму маладняка, пабуджае сільнейшы абег крыві, выклікае лепшае траўленьне і павялічвае апэтыт жывёлы. Выганяньне жывёлы на пашу дае найбольш руху, але гэта магчыма толькі ўлетку, зімой-жа жывёла, знаходзячыся ў цемнаце і цясноце, так застойваецца, што вясной, вышаўшы на поле, проста хадзіць ня можа. Гэта зьяўляецца вельмі шкодным і таму трэба жывёлу выпушчаць на адпаведныя выбегі. каб гэткім спосабам даць ёй вольнага паветра і магчымасьць, так сказаць, выпраставаць ногі.

Няменш важную ролю ў гадоўлі жывёлы адыгрывае будынак, ў якім значную частку году прабывае жывёла. Хлявы павінны быць чыстыя і сьветлыя. У нас-жа пераважна бывае наадварот: сьцены брудныя, спрыяючыя разьвіцьцю бактэрыяў, ваконцы маленькія, зарослыя брудам і павуцінай, і ў дадатак ніколі не адчыняюцца. З гэтым раз на заўсёды трэба скончыць.

Кармленьне таксама справа вельмі важная, на якую трэба зьвярнуць належную ўвагу. Звычайна кормяць у нас жывёлу прымітыўным спосабам. Раніцою кладуць пласт, т. зв., трасянкі (сумешка сена з саломаю), у паўдні мякіну або ізноў трасянкі, а на ноч звычайна—салому. Нічога дзіўнага, што ў нашага гаспадара няма добра разьвітых кароў, а малака, як кажуць, толькі крупнік забяліць. А ўсё можа быць інача, трэба толькі ўвясьці рэгулярнае кармленьне і дагляд за каровамі. Раджу наступны парадак дня: раніцай—даеньне кароў; каля гадзіны 8. даваць акаповыя, расьліны, сена або канюшыну. Каля гадзіны 9 чышчэньне (выціраньне скуры вехцем з саломы), потым зьбіраньне шалухі шчоткай, выціраючы яе час ад часу аб грэбла. Пасьля чышчэньня—супакой. Каля гадзіны 12 ізноў даеньне, пасьля якога нічога ня трэба каровам даваць, а таксама не падсціліць. Каля гадз. 3—другая порцыя акап. расьл. і, т. зв., зьмесных і сухіх паш, пасьля чаго наступае паеньне і выпушчаньне кароў на выбег, у часе якога раскідываецца роўна гной і выпрыцца хлеў. Пасьля пэўнага часу жывёла заганяецца ўхлеў і пакідаецца ў супакоі да вячэрняга даеньня, г. зн., да гадз. 7 увечары. Пасьля даеньня падсьцілаецца на ноч салома.

Як забясьпечыць сябе назіму ўспомненымі кармамі і колькі даваць дойнай карове, а колькі цяляці—пагутару з чытачамі ў наступных нумарох „Роднага Краю“.

Ул. Бізара—в. Кляны.

Судовы працэс асыстэнтаў Віленскага Унівэрсытэту.

Ад 8-га да 13 га студзеня гэтага году ў Віленскім Акружным Судзе адбываўся працэс асыстэнтаў, абсольвэнтаў, студэнтаў Віленскага Унівэрсытэту.

Абвінавачваліся: Ян Кейстут Друтто, асыстэнт агранамічнага аддзелу Вілен. Унівэр., Марыя Дзевіцкая, студэнтка чацьвертага курсу права, Мікалай Урбановіч (беларус), слухач Вілен. Унівэр., Марцін Шчэкала (беларус), Борух Ліфшыц, Аляксандар Смаль (беларус), Казімер Петрусэвіч, асыстэнт, Вінцэсь Околовіч, абсольвэнт медыцыны, Ірэна Дзевіцкая, абсольвэнтка права, Сьцяпан Ендрыхоўскі, публіцыст, і Юры Стахельскі, асыстэнт Вілен. Унівэр. Абвінавачваліся ў тым, што, належачы да „Саюзу незалежнай Соцыялістычнай Моладзі“, а таксама да „Студэнтай левіцы—Фронт“, імкнуліся яны да зьмены сілком існуючага ладу ў Польшчы.

Суд, разгледзіўшы ўсе сабраныя ў гэнай справе матэр'ялы і выслухаўшы паказаньні сьведкаў абвінавачаньня і абароны, а таксама прамовы пракурора і абаронцаў-адвакатаў, прызнаў вінаватымі і засудзіў Я. Друтто на 5 гадоў турмы, Б. Ліфшыца і А. Смаля на 3 гады турмы, зьмяншаючы кару на падставе амнэстыі Я. Друтто да 2 х з паловай гадоў, Б. Ліфшыцу і А. Смалю да паўтара году. Іншых абвінавачаных суд апраўдаў.

Пракурор і адвакаты засуджаных незадаволены; будуць падаваць апэляцыю ў Судовую Палату (Апэляцыйны Суд).

Магчымасьць японска-савецкай вайны

15 г. м. адбылася сутычка на граніцы Манджурыі і Савецкай Манголіі. У часе перастрэлкі ані раненых, ані забітых ня было.

Нямецкія палітычныя кругі ўважаюць, што (хаця ў сутычцы і ня прыймалі ўчасьця ані японскія, ані савецкія салдаты) сутычку гэтую трэба разглядаць, як інцыдэнт між Японіяй і СССР.

Цікавае высьвятленьне падае з Пэкіну корэспондэнт ангельскае газэты Дэйлі Мэйль“:

Прэса, у сувязі з усьцяж трываючымі інцыдэнтамі на мангольска-манджурскай граніцы, уважае, што вясной або ўлетку вайна між Японіяй і Саветамі будзе немінучай.

У дыплёматычных колах лічаць гэтыя трывожныя прадбачаньні цалком абаснованымі.

Манджурск. пагрозы

Як пішуць савецкія газэты, з Улан Батор паведамляюць аб тым, што ўрады Сав. Манголіі і Манджурыі замяніліся нотамі ў справе сутычкі на манг.-мандж. граніцы, дня 19 сьнежня м. г., між манджурскімі і мангольскімі пагранічнікамі ў раёне Булун Дэрсуна. На мангольскую ноту пратэсту манджурскі ўрад адказаў, што сутычка на манджурскай граніцы зьяўлялася вынікам нарушэньня граніцы мангольскімі пагранічнікамі.

Манджурская нота канчаецца пагрозай, што *манджурскі ўрад прыйме самыя суровыя меры, не зважаючы на консэквэнцыі, калі падобны інцыдэнт паўторыцца ў будучыне.*

Манголія-ж у сваёй ноце падчырківае, што тон манджурскае ноты выяўляе толькі злую волю ўраду, які ўхіляецца ад вырашэньня мірным шляхам конфлікту, выкліканага японска манджурскімі атрадамі.

Грацыані наступае

Наступленьне генэрала Грацыані адбываецца па ўсей лініі фронту. Італьянцы пасунуліся наперад на 70 кілём. Абісінцы ўсьцяж аказваюць упорнае супраціўленьне.

Войскі раса Дэсты адступаюць у непарадку, перасьледаваныя італьянцамі.

У наступленьні актыўнае ўчасьце прыймаюць самалёты.

Паражка абісінцаў на паўдзённым фронце.

Корэспондэнт ангельскай газэты „Эксчэйндж-Тэлеграф“ паведамляе аб подрабязнасьцях італьянскага наступленьня на паўдзённым фронце. Наступленьне пачалося раніцай 12 студзеня; урадзе ішлі туземныя атрады, падтрымоўваныя панцырнымі самаходамі. Абісінцы, сьпешна пабудаваўшы акопы і кулямётныя гнёзды, аказвалі ўпорнае супраціўленьне.

Першая фаза змаганьня трывала да паўдня. Паводле паведамленьня корэспондэнта, абісінцы страцілі 500 чалавек, італьянцы каля 100.

У часе гэтага бою, другой італьянскай калоньне ўдалося адсунуць абісінцаў да граніцы Кеніі (ангельская калёнія, якая граічыць з Абісініяй і італьянскім Сомалі).

Італьянскія самалёты ўсілена бомбардавалі раёны, у каторых знаходзіцца штаб раса Дэсты і штабы падпарадкаваных яму камандзіраў.

На другі дзень опэрацыя адбывалася на больш шырокім фронце — ад Долё да ракі Вэбі—Шобэлі і Фафан.

Бой, які трываў да ночы 14 студзеня, характэрызаваўся ўпорным супраціўленьнем абісінцаў.

Да нашых падпісчыкаў.

Рэдакцыя паведамляе ўсіх сваіх падпісчыкаў, што тыя, хто прышле падпісную плату на „Родны Край“ адразу за ўвесь 1936 год атрымае беларускі календар — кніжку на 1936 г.

Календар-кніжка мае вельмі багаты зьмест— стары і новы стыль, усход і заход сонца, перамены месяца і пагоды, інфармацыйны аддзел, кароткі гістарычны нарыс аб Віл. Бел. Гімназіі (з фатаграфіямі), публіцыстыка, лекарскія рады, сьпіс лекаў хатняе аптэчкі для жывёлы, гаспадарчыя рады, кароткія разказы і вершы.

Навучайце сваіх дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

Рэдактар: А. ФЛЕРАЎ. Выдавец: С. КАРОЛЬ. Друк. Я. Левіна Вільня, Нямецкая вул. 22. Тэл. 21-14.